

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ: РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

КРАВЧЕНКО Юлія¹, ОНЕГІНА Вікторія², ТИТОВ Станіслав³

¹ Державний біотехнологічний університет
<https://orcid.org/0000-0002-3692-418X>

² Державний біотехнологічний університет
<https://orcid.org/0000-0003-0794-8032>

³ Інституту тваринництва Національної академії аграрних наук України
<https://orcid.org/0009-0000-1481-8602>

У статті досліджено імплементацію принципів соціальної відповідальності бізнесу в аграрному секторі з урахуванням ролі державного регулювання. Метою є обґрунтування теоретико-методичних засад та аналіз впливу державних інструментів на розвиток соціально відповідального агробізнесу. У дослідженні використано методи наукового узагальнення, системного аналізу, порівняння та статистичного аналізу. Визначено сутність і складові соціальної відповідальності, а також особливості її реалізації в аграрному секторі. Обґрунтовано значення державного регулювання у стимулюванні економічної, юридичної, етичної та філантропічної відповідальності підприємств. Наукова новизна полягає у комплексному підході до оцінки впливу державної політики на процеси імплементації соціальної відповідальності бізнесу. Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання при формуванні ефективної державної політики та стратегій розвитку агробізнесу. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою методів оцінювання ефективності політик соціальної відповідальності бізнесу.

Ключові слова: соціальна відповідальність бізнесу, агропідприємства, агробізнес, аграрний сектор, державне регулювання, бізнес-процеси, сталий розвиток, стейкхолдери, продовольча безпека.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2026-20-44>

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Стаття надійшла до редакції / Received 19.03.2026

Прийнята до друку / Accepted 09.04.2026

Опубліковано / Published 30.04.2026

© Кравченко Юлія, Онегіна Вікторія, Титов Станіслав

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В сучасних умовах глобальної трансформації економічних систем питання імплементації принципів соціальної відповідальності бізнесу набуває особливої значущості. Це зумовлено посиленням впливу глобальних викликів, серед яких ключове місце займають орієнтири сталого розвитку, гарантування продовольчої безпеки та впровадження ESG (екологічних, соціальних та управлінських) стандартів у діяльність підприємств.

Особливої актуальності набуває проблема продовольчої безпеки, яка в умовах геополітичної нестабільності, воєнних дій, порушення логістичних ланцюгів та зростання світового попиту на продовольство стає одним із визначальних факторів глобальної економічної стабільності. Аграрні підприємства, як ключові учасники агропродовольчих систем, несуть відповідальність не лише за економічні результати своєї діяльності, але й за якість, доступність та безпечність продукції, що безпосередньо пов'язано із соціальною відповідальністю бізнесу.

Таким чином, актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю наукового обґрунтування та практичного забезпечення ефективної імплементації принципів соціальної відповідальності бізнесу в аграрному секторі як інструменту досягнення сталого розвитку аграрного сектору, зміцнення продовольчої безпеки та підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах сучасних глобальних трансформацій, та визначення ролі держави у цьому процесі.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Останні роки (2022-2025) були позначені активізацією наукових досліджень теоретичних та прикладних аспектів корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), у тому числі в аграрному секторі України. Це зумовлено як необхідністю забезпечення сталого розвитку сільського господарства та сільських територій, процесами євроінтеграції, так і воєнним станом. Зокрема, В. Оваденко детально розглянула теоретичні засади КСВ в агробізнесі [10]. Авторка досліджує еволюцію поняття КСВ, трактує її як елемент концепції сталого розвитку та добровільну відповідальність перед стейкхолдерами (персонал, громади, держава). Особлива увага приділяє і

ролі держави через Концепцію реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні до 2030 року (розпорядження КМУ № 66-р від 24.01.2020).

Емпіричний аналіз сучасного стану та викликів КСВ представлено в роботах Захарової О.В. [4], Седова В.А. [11]. Захарова О.В обґрунтовує КСВ як ключовий фактор сталого розвитку сільськогосподарських регіонів, особливо в умовах війни, коли аграрний сектор забезпечує економічну стабільність. Седов В.А. констатує фрагментарність впровадження КСВ переважно у великих агрохолдингах та виділяє основні виклики: економічні, інституційні, екологічні та воєнні.

Інституційний аспект та адміністрування КСВ висвітлено в роботі Ігнатенка М.М., Красноруцького О.О. та Новак Н.П. [5], де акцентовано на удосконаленні інститутів соціальної відповідальності аграрних підприємств. Міжнародний контекст Hajdu [16] підтверджує, що в пострадянських країнах, зокрема в Україні, через інституційні прогалини аграрний бізнес змушений брати на себе розширені соціальні функції.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є комплексне обґрунтування теоретико-методичних засад та прикладних аспектів імплементації принципів соціальної відповідальності бізнесу в аграрному секторі з урахуванням ролі державного регулювання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Соціальна відповідальність бізнесу є багатовимірною економічною категорією, що відображає добровільне зобов'язання підприємств діяти з урахуванням інтересів суспільства, забезпечуючи баланс між економічними результатами, соціальним добробутом та екологічною безпекою. У сучасній науковій літературі соціальна відповідальність бізнесу розглядається не лише як елемент корпоративної етики, але й як стратегічний інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємств [4, 8].

Стратегії сталого розвитку підкреслили необхідність доповнення економічних орієнтирів соціальними та екологічними для успіху суб'єктів господарювання, їх здатності конкурувати. Соціальні критерії довели важливість уваги менеджменту підприємств до їх працівників, благодійних програм допомоги дитячим будинкам, лікарням та школам, контролю якості продукції, використанню екологічно чистих та енергоощадних технологій. Іншими словами, корпоративна соціальна відповідальність стала значно вагомішою стає [8].

Корпоративна соціальна відповідальність аграрних підприємств – це їх добровільний внесок у розвиток суспільства, що виходить за рамки їхнього основного бізнесу, як вважає Ж. Гарбар. Вона охоплює екологічні, соціальні та економічні аспекти, які компанії враховують у своїй діяльності [1].

Соціальна відповідальність агропідприємств – це цільова діяльність, яка містить стратегічне підґрунтя задля реалізації правил і принципів стійкого розвитку для створення максимально можливого соціального ефекту для кожного зі стейкхолдерів [9].

Маємо зауважити, враховуючи, що в аграрному секторі функціонує різноманіття підприємств за організаційно-правовою формою, а не лише корпорації, то, вважаємо, стосовно аграрного сектору доцільно застосовувати термін «соціальна відповідальність бізнесу», а не «корпоративна соціальна відповідальність», в якому наголоси зроблені на корпоративній формі бізнесу. Та в цій статті стосовно принципів та змісту цих категорій вони будуть застосовуватися як синоніми.

Еволюція концепції соціальної відповідальності бізнесу відбувалася від вузького трактування, до розширеного підходу, що передбачає інтеграцію економічних, соціальних та екологічних аспектів у господарську діяльність. Сучасний етап розвитку характеризується переходом від фрагментарних соціальних ініціатив до системного впровадження КСВ у бізнес-моделі підприємств.

Корпоративна соціальна відповідальність орієнтовна і на стейкхолдерів, і є бізнес-моделлю сталого розвитку, яка сприяє також задоволенню інтересів суспільства, громадськості, екології, теперішніх і майбутніх поколінь. Корпоративна соціальна відповідальність ґрунтується на врахуванні у управлінському процесі сукупності таких основних факторів, як: структура та характер управління, стійкість та прозорість ланцюгів постачання, рівень соціально-економічного захисту персоналу, інтереси стейкхолдерів, вплив на навколишнє середовище, етична відповідальність, участь у благодійних заходах, фінансова відповідальність перед партнерами [7].

У науковому дискурсі [1, 4-8] виділяють декілька ключових підходів до розуміння КСВ:

- економічний підхід, відповідно до якого основною функцією бізнесу є створення прибутку, а соціальна відповідальність реалізується через ефективну господарську діяльність, створення робочих місць та сплату податків;
- соціально-орієнтований підхід, що передбачає активну участь бізнесу у вирішенні соціальних проблем суспільства.
- екологічний підхід, який акцентує увагу на мінімізації негативного впливу на довкілля.
- інтегрований підхід (ESG), що поєднує екологічні, соціальні та управлінські аспекти діяльності підприємств у єдину систему оцінювання їх ефективності.

Таким чином, сучасне розуміння КСВ базується на комплексному врахуванні інтересів різних груп стейкхолдерів та довгостроковій орієнтації розвитку бізнесу.

Аграрний сектор України став однією з ланок впровадження міжнародних стандартів у сфері охорони праці, екології, використання інновацій, взаємодії з місцевими контактними групами, реалізації соціальних заходів, програм підвищення рівня життя місцевого населення, адже більшість українських агропідприємств співпрацюють з іноземними компаніями, які у договорах на здійснення певних транзакцій передбачають перевірку українського підприємства на відповідність таким стандартам праці («Який відсоток людей з обмеженими можливостями працює на вашому підприємстві»), екології («Який рівень забруднення від автомобілів, що використовує фірма») [9].

Імплементация КСВ в агропромисловому секторі України детермінується сукупністю чинників, зокрема: зростаючими вимогами суспільства щодо екологічних та етичних аспектів виробництва, посиленням нормативно-правових стандартів, а також глобальними тенденціями сталого розвитку [6].

Однією з найбільш поширених концептуальних моделей КСВ є модель багаторівневої соціальної відповідальності, яка включає чотири взаємопов'язані рівні:

1. Економічна відповідальність – базовий рівень, що передбачає ефективне функціонування підприємства, забезпечення прибутковості та економічної стабільності.
2. Юридична відповідальність – дотримання законодавчих норм та стандартів регулювання господарської діяльності.
3. Етична відповідальність – дотримання моральних принципів, чесність у веденні бізнесу, прозорість та добросовісність.
4. Філантропічна відповідальність – добровільна участь у соціальних проектах, підтримка громад та благодійна діяльність.

Зазначені складові формують цілісну систему соціальної відповідальності, яка дозволяє підприємствам гармонізувати власні інтереси з потребами суспільства.

Важливим елементом теорії КСВ є стейкхолдерський підхід, відповідно до якого підприємство розглядається як відкрита система, що взаємодіє з різними групами зацікавлених сторін. До ключових стейкхолдерів агробізнесу належать: працівники, споживачі, постачальники, органи державної влади, місцеві громади, інвестори та громадські організації.

Міжнародний стандарт ISO 26000 «Guidance on Social Responsibility» визначає базові принципи соціальної відповідальності, які мають бути інтегровані у діяльність будь-якої організації незалежно від її розміру чи галузевої належності. Відповідно до цього стандарту, соціально відповідальна діяльність ґрунтується на таких ключових принципах [15]: підзвітність, прозорість, етична поведінка, повага до інтересів стейкхолдерів, дотримання верховенства права, дотримання міжнародних норм поведінки, повага до прав людини (табл.1).

Ефективна імплементація принципів соціальної відповідальності передбачає врахування інтересів кожної із зазначених груп, що сприяє формуванню довіри, зниженню соціальних ризиків та підвищенню репутаційного капіталу підприємства.

Аграрний сектор має низку особливостей, що обумовлюють специфіку реалізації соціальної відповідальності бізнесу:

- тісний зв'язок із природними ресурсами та залежність від екологічних факторів;
- значний вплив на продовольчу безпеку країни;
- соціальна значущість для розвитку сільських територій, добробуту сільських сімей.

У цьому контексті соціальна відповідальність агробізнесу виходить за межі традиційного розуміння та включає забезпечення якості і безпечності продукції, раціональне використання земельних ресурсів, підтримку сільських громад та розвиток людського капіталу.

Таблиця 1.

Ключові принципи корпоративної та організаційної соціальної відповідальності відповідно до ISO 26000 та їх застосування в агробізнесі

№	Принцип	Зміст принципу	Застосування в агробізнесі
1	Підзвітність	Організація несе відповідальність за вплив своєї діяльності на економіку, суспільство та довкілля	Звітування щодо впливу на земельні ресурси, екологію, зайнятість населення та продовольчу безпеку
2	Прозорість	Забезпечення відкритості та доступності інформації про діяльність, рішення та їх наслідки	Розкриття інформації про якість продукції, походження сировини, використання ресурсів та екологічні практики
3	Етична поведінка	Дотримання принципів чесності, добросовісності, справедливості та антикорупційної поведінки	Ведення чесної конкуренції, недопущення корупційних практик, дотримання етичних стандартів у взаємодії з партнерами та працівниками
4	Повага до інтересів стейкхолдерів	Враховання інтересів усіх зацікавлених сторін	Взаємодія з місцевими громадами, враховання інтересів працівників, споживачів, постачальників та органів влади
5	Дотримання верховенства права	Виконання вимог чинного законодавства	Дотримання аграрного, екологічного, трудового та податкового законодавства, стандартів безпеки харчової продукції
6	Дотримання міжнародних норм поведінки	Орієнтація на міжнародні стандарти у сфері соціальної відповідальності	Впровадження стандартів ISO, HACCP, ESG-підходів, орієнтація на вимоги європейських ринків
7	Повага до прав людини	Визнання, дотримання та захист прав людини	Забезпечення гідних умов праці, недопущення дискримінації, дотримання прав працівників у сільській місцевості

Джерело: складено авторами на основі [15]

Держава може відігравати ключову роль каталізатора та координатора впровадження принципів соціальної відповідальності в аграрному секторі. Її участь не обмежується суто регуляторними заходами, а охоплює комплекс функцій, які забезпечують перехід до системної та масової імплементації соціально відповідальних практик.

Основні функції держави в цьому процесі можна систематизувати таким чином:

1. Нормативно-правова (регуляторна) функція. Держава розробляє та удосконалює законодавчу базу, яка стимулює аграрні підприємства впроваджувати принципи соціальної відповідальності. Це включає: прийняття спеціальних законів та підзаконних актів щодо соціальної та екологічної відповідальності в агросекторі; інтеграцію вимог КСВ до аграрного законодавства (земельного, екологічного, трудового); запровадження обов'язкової або стимулюючої нефінансової (соціальної) звітності для великих аграрних компаній.

2. Стимулююча (економічна) функція. Через систему економічних важелів держава створює стимули для бізнесу щодо імплементації принципів соціальної відповідальності та, зокрема, може застосовувати: податкові пільги, преференції та знижки для підприємств, які активно впроваджують соціально відповідальні практики; субсидювання та грантову підтримку проектів у сфері сталого розвитку сільських територій, екологічного землеробства, соціальної інфраструктури; пріоритетний доступ до державних програм фінансування та кредитування для соціально відповідальних аграрних підприємств.

3. Координаційна та організаційна функція. Держава виступає координатором взаємодії між бізнесом, громадськістю та наукою та здійснює: розробку та реалізацію національних концепцій і стратегій (зокрема, Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні до 2030 року); створення платформ діалогу (круглі столи, ради, кластери) між органами влади та аграрним бізнесом; сприяння розвитку державно-приватного партнерства (ДПП) у реалізації соціальних та екологічних проектів для сільських територій.

4. Контрольно-наглядова функція. Забезпечення дотримання встановлених норм і стандартів шляхом моніторингу рівня імплементації соціальної відповідальності бізнесу в аграрному секторі; здійснення державного нагляду за дотриманням екологічних, трудових та соціальних стандартів аграрними підприємствами; застосування санкцій за грубі порушення принципів соціальної відповідальності.

5. Освітньо-інформаційна та пропагандистська функція. Формування культури соціальної відповідальності здійснюється через популяризація кращих практик КСВ серед аграрних підприємств; організацію навчання, семінарів та підвищення кваліфікації для менеджменту

аграрних компаній; включення питань соціальної відповідальності до програм підготовки фахівців аграрного профілю.

6. Функція забезпечення сталого розвитку сільських територій. Держава спрямовує соціально відповідальні практики на вирішення системних проблем сільських територій, у тому числі розвиток соціальної інфраструктури (освіта, медицина, дороги); підтримку зайнятості та запобігання депопуляції сільських територій; сприяння екологічно безпечному виробництву та збереженню природних ресурсів.

Ефективна реалізація зазначених функцій держави дозволяє трансформувати соціальну відповідальність аграрного бізнесу з добровільної ініціативи окремих компаній у важливий інструмент державної аграрної політики та фактора сталого розвитку галузі.

У 2025 році валова додана вартість, створена у сільському господарстві в Україні, скоротилася на 6,2% порівняно з 2024 роком. Основний удар припав на рослинництво, де виробництво скоротилося на 7,5%. Тваринництво також продемонструвало спад, але більш помірний: -4,1%. У рослинництві спостерігалось різке зниження виробництва окремих стратегічних культур. Найбільше впали обсяги сої – на 25,5%, цукрового буряку – на 17,2%, ріпаку – на 1,2%, соняшнику – на 7,3% [3]. Саме ці культури формують значну частину аграрного експорту України, тому їх скорочення супроводжується низкою негативних ефектів – від зменшення валютних надходжень до тиску на переробну промисловість [3].

Таблиця 2.

Динаміка обсягів продукції сільського господарства України у постійних цінах 2021 року та її частка у ВВП за 2020–2025 рр.

Показник	Роки					
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Валовий внутрішній продукт (ВВП) в постійних цінах 2021 р., млн грн.	5269289	5450849	3883262	4098190	4231304	4307467
Зміна обсягу ВВП, % до попереднього року	-	3,45	-28,76	5,53	3,25	1,8
Продукція сільського господарства в постійних цінах 2021 р., млн грн.	1154549	1344276,1	1004178,3	1115463	1077943,2	998878,80
Зміна обсягу продукції сільського господарства, % до попереднього року	-	16,4	-25,3	11,1	-3,4	-7,3
Питома вага продукції сільського господарства у постійних цінах у ВВП, %	21,9	24,7	25,9	27,2	25,5	23,2

Джерело: розраховано авторами за даними [2]

У 2020–2021 рр. обсяг продукції сільського господарства в постійних цінах 2021 р. зріс на 16,4%, а його частка у ВВП збільшилася з 21,9% до 24,7%. У 2022 р. через воєнні дії відбулося падіння виробництва на 25,3%, проте питома вага аграрної продукції у ВВП зросла до 25,9 %, а в 2023 р. – до максимальних 27,2 %. Це підтверджує ключову роль аграрного сектору як стабілізатора національної економіки в кризовий період. У 2024–2025 рр. спостерігається зниження обсягів виробництва (на 3,4 % та 7,3 % відповідно) і частки у ВВП (до 23,2 % у 2025 р.), зумовлене воєнними ризиками, логістичними проблемами та скороченням посівних площ. Водночас аграрний сектор зберіг відносну стійкість порівняно з іншими галузями економіки. Отримані тенденції актуалізують необхідність посилення державного регулювання та активнішого впровадження принципів соціальної відповідальності бізнесу для забезпечення довгострокової стійкості та сталого розвитку галузі.

Сільськогосподарські підприємства як роботодавці в рамках соціальної відповідальності найчастіше практикують заходи з поліпшення умов праці та її матеріального стимулювання на робочих місцях [14].

Найчастіше економічні вигоди від застосування практик соціальної відповідальності сільськогосподарські підприємства пов'язують з підвищенням репутації суб'єктів господарювання, що серед іншого дає змогу залучати додаткових партнерів по бізнесу. Застосування практик соціальної відповідальності є дієвим інструментом у вирішенні питання укладання чи продовження договорів оренди земельних паїв, підвищення лояльності працівників підприємства. Великі підприємства більшою мірою відчувають економічні вигоди від впровадження практик соціальної відповідальності, аніж менші за розмірами агровиробники [14].

У стратегічній перспективі механізм соціальної відповідальності має стати інтегрованим компонентом моделі аграрного розвитку України, що поєднує продуктивність, екологічну збалансованість та соціальну інклюзивність. Особливої уваги потребує гармонізація цього

механізму з європейськими підходами до корпоративної соціальної відповідальності, що передбачає не лише виконання формальних стандартів, а й глибоку внутрішню трансформацію філософії ведення бізнесу в бік відповідальності перед суспільством і природним середовищем [12].

В Україні аграрний сектор відіграє ключову роль в економіці, однак стикається з численними проблемами, зумовленими економічними, екологічними та соціальними викликами. Економічні труднощі виникають через нестабільність аграрного ринку, недостатність інвестицій, високі виробничі ризики та обмежений доступ до фінансування. Екологічні проблеми пов'язані з виснаженням земельних ресурсів, зниженням рівня біорізноманіття, застосуванням неекологічних агротехнологій і забрудненням агроєкосистем. Соціальні виклики зумовлені урбанізацією, відтоком трудових ресурсів із сільських територій, низьким рівнем життя сільського населення, а також загальною демографічною кризою, спричиненою воєнним станом та військовою агресією [13].

На сучасному етапі в Україні рівень розвитку соціальної відповідальності агробізнесу характеризується такими основними особливостями:

- домінування економічної складової соціальної відповідальності, що проявляється у зосередженості підприємств на забезпеченні прибутковості, фінансової стійкості та експортного потенціалу;
- нерівномірність впровадження КСВ-практик, яка зумовлена відмінностями у масштабах діяльності підприємств: великі агрохолдинги більш активно інтегрують соціальні та екологічні ініціативи, тоді як малі та середні господарства мають обмежені ресурси для їх реалізації;
- недостатній рівень розвитку екологічної відповідальності, що проявляється у збереженні практик інтенсивного використання природних ресурсів, деградації ґрунтів та обмеженому поширенні органічного виробництва;
- посилення соціальної ролі агробізнесу в умовах воєнного стану, зокрема через підтримку місцевих громад, участь у гуманітарних ініціативах та забезпечення продовольчої стабільності;
- зростання значення взаємодії зі стейкхолдерами, що проявляється у підвищенні вимог з боку інвесторів, держави та суспільства щодо прозорості діяльності та дотримання принципів сталого розвитку;
- активізація впровадження міжнародних стандартів (ESG, ISO, HACCP), що є наслідком інтеграції України у світові економічні процеси та орієнтації на європейські ринки;
- наявність інституційних та фінансових бар'єрів, які стримують повноцінну імплементацію принципів соціальної відповідальності, зокрема недосконалість нормативного середовища та обмежений доступ до інвестиційних ресурсів.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У результаті проведеного дослідження імплементації принципів соціальної відповідальності бізнесу в аграрному секторі встановлено, що її розвиток є об'єктивною необхідністю в умовах сучасних глобальних викликів, зокрема забезпечення сталого розвитку, продовольчої безпеки та адаптації до ESG-орієнтованих моделей господарювання.

Соціальна відповідальність агробізнесу має комплексний характер і реалізується через економічний, юридичний, етичний та філантропічний аспекти, які формують цілісну систему взаємодії підприємств із ключовими стейкхолдерами. Базовим елементом імплементації принципів КСВ виступає економічна відповідальність, яка забезпечує фінансову стійкість і створює ресурсну основу для реалізації інших складових.

Державне регулювання має не залишатися осторонь від соціальних ініціатив бізнесу та забезпечити формування інституційного середовища, стимулюючи, організаційно-координаційну, освітньо-інформаційну функції у цьому процесі. Ефективність впровадження КСВ значною мірою залежить від наявності чіткої нормативно-правової бази, економічних стимулів, механізмів контролю та підтримки соціально відповідальних ініціатив.

Перспективи подальших досліджень стосовно імплементації принципів соціальної відповідальності агробізнесу полягають у розробці методичних підходів до її кількісної оцінки та поглибленому аналізі її впливу на конкурентоспроможність підприємств і розвиток сільських територій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гарбар Ж. Практики корпоративної соціальної відповідальності в аграрному секторі України. *Economic sciences. Colloquium-journal*. 2020. № 22 (74). С.55–68. DOI: <https://doi.org/10.24411/2520-6990-2020-12118>
2. Державна служба статистики України. Статистична інформація. URL: <https://stat.gov.ua/uk>
3. Державна служба статистики України. Динаміка та структурні зміни ВВП України у 2022–2025 роках. Статистичний огляд 24.03.2026. URL: <https://stat.gov.ua/maintenance>
4. Захарова О., Макаров І. Соціальна відповідальність бізнесу як основа сталого розвитку сільськогосподарських регіонів України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-100>
5. Ігнатенко М. М., Красноручський О.О., Новак Н. П. Удосконалення інститутів та адміністрування соціальної відповідальності аграрних підприємств. *Агросвіт*. 2024. № 24. С.13-21.
6. Коломієць О. Л. Імплементация корпоративної соціальної відповідальності агропромисловими підприємствами України. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2025. Т. 30. Вип. 4 №106, С.53-58.
7. Крюкова І.О. Лагодієнко О.В. Соціальна відповідальність агробізнесу та ESG практика як способи досягнення цілей сталого розвитку. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2024. Вип. № 1(94). С. 49-56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2024-1-7>
8. Липовий Д., Лепейко Т., Данкевич А., Тяжємов О. Впровадження принципів соціальної відповідальності в системі корпоративного управління суб'єктів аграрного бізнесу. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2025. № 342(3). С. 380-385. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3\(1\)-55](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3(1)-55)
9. Новіков Д. Концепція соціальної відповідальності бізнесу в аграрному секторі України. *Підприємництво та інновації*. 2020. № 13. С. 89-93. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/13.17>
10. Оваденко В. Теоретичні засади формування корпоративної соціальної відповідальності в агробізнесі. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 3. С. 275 – 281.
11. Седов В. А. Соціальна відповідальність в аграрних підприємствах: сучасний стан, виклики та шляхи подолання. *Трансформаційна економіка*. 2025. № 3 (12), С. 95-98. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-12-15> Тарасюк М. В., Глівінська Ю. В. Соціальна відповідальність суб'єктів органічного аграрного бізнесу. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2025. Том 10. № 4. С. 46 – 51.
12. Тульчинський Р. Формування стратегії сталого розвитку аграрних підприємств. *Економіка та суспільство*. 2025. № 77. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-75>
13. Яців І., Кушка П. Особливості формування соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств Львівської області. *Сталий розвиток економіки*. 2025. №3 (54). С. 288-295. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-54-44>
14. ISO 26000:2010 Guidance on social responsibility. URL: <https://www.iso.org/standard/42546.html>.
15. Hajdu, Annamaria (2024) : Institutional perspectives on corporate social responsibility (CSR) in agricultural enterprises amidst social movement debates, Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt, Halle (Saale), <https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:gbv:3:4-1981185920-1203166>

REFERENCES:

1. Harbar, Zh. (2020). Praktyky korporativnoyi sotsialnoyi vidpovidalnosti v ahrarnomu sektori Ukrayiny [Corporate social responsibility practices in the agricultural sector of Ukraine]. *Economic Sciences. Colloquium-journal*, no. 22 (74), pp. 55–68. <https://doi.org/10.24411/2520-6990-2020-12118>
2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2026). Data. Available at: <https://stat.gov.ua/uk>
3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2026). Dynamics and structural changes of GDP of Ukraine in 2022–2025: statistical review (24.03.2026). Available at: <https://stat.gov.ua/maintenance>
4. Zakharova, O., & Makarov, I. (2023). Sotsialna vidpovidalnist biznesu yak osnova staloho rozvytku silskohospodarskykh rehioniv Ukrainy. [Social responsibility of business as a basis for sustainable development of agricultural regions of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 53. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-100>
5. Ihnatenko, M. M., Krasnorutskyi, O. O., & Novak, N. P. (2024). Udoskonalennia instytutiv ta administruvannia sotsialnoi vidpovidalnosti ahrarnykh pidprijemstv. [Improvement of institutions and administration of social responsibility of agricultural enterprises]. *Ahrosvit*, no.24, pp.13–21.

6. Kolomiets, O. L. (2025). Implementatsiia korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti ahropromyslovymy pidpriemstvamy Ukrainy. [Implementation of corporate social responsibility by agro-industrial enterprises of Ukraine]. *Visnyk Odeskoho natsionalnogo universytetu imeni I. I. Mechnykova*, vol. 30(4), pp. 53–58.
7. Kriukova, I. O., & Lahodiienko, O. V. (2024). Sotsialna vidpovidalnist ahrobiznesu ta ESG praktyka yak sposoby dosiahnennia tsilei staloho rozvytku. [Social responsibility of agribusiness and ESG practices as ways to achieve sustainable development goals]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, vol. 1(94), pp. 49–56. <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2024-1-7>
8. Lypovyi, D., Lepeiko, T., Dankevych, A., & Tiazhemov, O. (2025). Vprovadzhennia pryntsyviv sotsialnoi vidpovidalnosti v systemy korporatyvnoho upravlinnia subiektiv ahrarynnoho biznesu. [Implementation of social responsibility principles in corporate governance systems of agribusiness entities]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, no. 342(3), pp. 380–385. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3\(1\)-55](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3(1)-55)
9. Novikov, D. (2020). Kontseptsiiia sotsialnoi vidpovidalnosti biznesu v ahrarynomu sektori Ukrainy. [The concept of corporate social responsibility in the agricultural sector of Ukraine]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*, no.13, pp.89–93. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/13.17>
10. Ovadenko, V. (2024). Teoretychni zasady formuvannia korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti v ahrobiznesi. [Theoretical foundations of corporate social responsibility formation in agribusiness]. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, vol. 9(3), pp. 275–281.
11. Sedov, V. A. (2025). Sotsialna vidpovidalnist v ahrarynykh pidpriemstvakh: suchasnyi stan, vyklyky ta shliakhy podolannia. [Social responsibility in agricultural enterprises: current state, challenges and ways of overcoming]. *Transformatsiina ekonomika*, no. 3(12), pp.95–98. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-12-15>
12. Tarasiuk M., Hlivinska Y. (2025). Sotsialna vidpovidalnist subiektiv orhanichnoho ahrarynnoho biznesu. [Social Responsibility of Organic Agribusiness Entities]. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. Vol. 10. No. 4, pp. 46 – 51.
13. Tulchynskyyi, R. (2025). Formuvannia stratehii staloho rozvytku ahrarynykh pidpriemstv. [Formation of sustainable development strategy of agricultural enterprises]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no.77. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-75>
14. Yatsiv, I., & Kushka, P. (2025). Osoblyvosti formuvannia sotsialnoi vidpovidalnosti silskohospodarskykh pidpriemstv Lvivskoi oblasti. [Features of the formation of social responsibility of agricultural enterprises of Lviv region]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 3(54), pp. 288–295. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-54-44>
15. ISO (2010). ISO 26000: Guidance on social responsibility. Available at: <https://www.iso.org/standard/42546.html>
16. Hajdu, A. (2024). Institutional perspectives on corporate social responsibility (CSR) in agricultural enterprises amidst social movement debates. Halle (Saale): Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt. Available at: <https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:gbv:3:4-1981185920-1203166>

IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLES OF BUSINESS SOCIAL RESPONSIBILITY IN THE AGRICULTURAL SECTOR: THE ROLE OF STATE REGULATION

KRAVCHENKO Yuliia¹, ONEGINA Viktoriya¹, TITOV Stanislav²

¹State Biotechnological University

²Livestock Farming Institute of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine

The article examines the implementation of corporate social responsibility (CSR) principles in the agricultural sector with a focus on the role of state regulation. The purpose of the study is to substantiate theoretical and methodological foundations of CSR and define public regulatory instruments of its principles implementation in agribusiness.

The research employs methods of scientific generalization, system analysis, comparison, and statistical analysis. The essence and components of CSR are defined, including economic, legal, ethical, and philanthropic aspects, and their specific features in the agricultural sector. The study substantiates the importance of state regulation in promoting socially responsible behaviour of agricultural enterprises, ensuring compliance with legal norms, and encouraging sustainable practices.

The results indicate that CSR implementation in the agricultural sector remains uneven and largely depends on enterprise scale and institutional conditions. State regulation plays a crucial role in shaping incentives, ensuring transparency, and fostering stakeholder engagement. The scientific novelty of the research lies in a comprehensive approach to defining the role of state regulation in the implementation of CSR principles in agribusiness. The practical significance of the results includes the possibility of applying the article's findings to the elaboration of public policies and to improving management strategies to implement the principles of CSR in agricultural enterprises.

Prospects for further research include the empirical assessment of the effectiveness of the proposed state regulation instruments, the development of models for agricultural enterprises' reporting, and the analysis of the impact of CSR on agribusiness competitiveness in the post-war period.

Keywords: corporate social responsibility, agricultural enterprises, agribusiness, agrarian sector, state regulation, business processes, sustainable development, stakeholders, food security.